

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ННІ «Академія мистецтв імені С. С. Прокоф'єва»
Кафедра музичного мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор Академії

Валерій МАРЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МУЗИЧНА ПЕДАГОГІКА»

освітній рівень Бакалавр

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 025 Музичне мистецтво
(спеціалізація)

освітня програма 025 «Музичне мистецтво. Вокал»
«Музичне мистецтво. Інструментальне виконавство»

тип дисципліни Обов'язкова

Розробники: Зосім О. Л. - доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музичного мистецтва

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри мистецтв

Протокол № 40 від 05.05. 2023 року

Завідувач кафедри мистецтв

Сергій НЕФЕДОВ

Погоджено:
Гаранти освітньої програми

Сергій НЕФЕДОВ

Євген САФРОНЧИК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	3	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	90		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	4	Лекції:	30	-
Семестр:	7	Практичні заняття:	-	-
Тижневе навантаження (год.):		Лабораторні заняття:	-	-
аудиторне:	2	Семінарські заняття:	28	-
самостійна робота:	4	Самостійна робота:	152	
Форма підсумкового контролю:	екзамен	Консультації:	-	-
Мова навчання:	українська	Індивідуальні заняття:	-	-

Консультативну допомогу здобувани вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри мистецтв, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою akademart@ukr.net.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Пренезнт:	Постпозит
Психологія, етика, історія виконавського мистецтва, вокал, спеціальний інструмент	Виробнича практика

Мета вивчення дисципліни: опанування студентами характерними відомостями з такої царини педагогічної науки (загальної педагогіки), що вивчає особливості навчання, освіти та виховання особистості засобами музичного мистецтва й оснащення здобувачів освіти компетентностями стосовно залучення до нього

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною (за Освітньою програмою):

ПРН 2. Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого / хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів.

ПРН 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН 4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно- категоріальним апаратом.

ПРН 13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.				
--	--	--	--	--

компетентності	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК¹)				
ЗК 1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 13	ПРИЗ
ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 13	ПРИЗ
ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 13	ПРИЗ
ЗК 6. Навички міжособистісної взаємодії.	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 13	ПРИЗ
ЗК 15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 13	ПРИЗ
ЗК 17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПРН 4	ПРН 2	ПРН 13	ПРИЗ
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
СК 4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.	ПРН 4	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 8
СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.	ПРН 4	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 8
СК 16. Здатність використовувати засоби	ПРН 4	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 8
Шифр та назва	Результати навчання			

СК 17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.	ПРИ 4	ПРИ 12	ПРИ 13	ПРИ 8
--	-------	--------	--------	-------

Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теорія музичної освіти та навчання. Основні поняття, мета та завдання музичної педагогіки

Тема 1. Сутність музичної педагогіки та її основні категорії

1. Об'єкт і предмет музичної педагогіки.
2. Категорії музичної педагогіки.
3. Сучасні тенденції розвитку музичної освіти в Україні

Тема 2. Зв'язок музичної педагогіки з філософією, музикознавством і психологією.

1. Зв'язок музичної педагогіки з філософією.
2. Музикознавство та музична педагогіка.
3. Психологія та музична педагогіка.

Тема 3. Методологічні основи музичної педагогіки

1. Наукові підходи в музичній педагогіці.
2. Методологічні принципи музичної педагогіки.
3. Методи дослідження в галузі музичної педагогіки.

Тема 4. Дидактичні принципи цілісного музично-педагогічного процесу

1. Видатні музиканти-педагоги про принципи музичної освіти.
2. Сучасні принципи музичного навчання.

Тема 5. Зміст музичного навчання та його складові

1. Музичні знання.
2. Інтеграція знань і міжпредметні зв'язки в процесі навчання музики.
3. Музичні вміння та навички.
4. Музичні здібності дітей та їхній розвиток.

Тема 6. Методи музичного навчання та виховання

1. Поняття методу в загальній педагогіці.
2. Специфіка застосування загальних методів навчання та виховання в музичній освіті. Її характерні методи.

Тема 7. Форми музичного навчання

1. Урок музичного мистецтва як цілісна форма.
2. Основні принципи уроку музичного мистецтва.
3. План і конспект уроку музичного мистецтва.
4. Підготовка уроку музичного мистецтва.
5. Типи уроків музичного мистецтва за формою.
6. Типи уроків музичного мистецтва за змістом.
7. Концепція уроку музики.
8. Музична творчість.
9. Форми організації позакласних музичних занять.
10. Форми організації музичних занять у системі спеціалізованої позашкільної освіти

Розділ 3. Організаційно-методичні аспекти музичного виховання.. Особистісні якості музиканта-педагога, їхня діагностика та самовдосконалення

Тема 1. Системи й технології музичного виховання

1. Система музичного виховання Золтана Кодая.
2. Система музичного виховання Карла Орфа.
3. Болгарський метод «Столбиця» Бориса Трічкова.
4. Вальдорфська школа.
5. Відродження «забутих» українських музично-педагогічних традицій.
6. Система розвитку абсолютного слуху Василя Куфлюка.
7. Сучасний педагогічний досвід.

Тема 2. Планування та педагогічна оцінка результатів музичного виховання

1. Методичні основи планування уроку музичного мистецтва.
2. Облік та оцінювання результатів музичного виховання.

3. Критерії оцінки концертних виступів і результатів навчання учня.
4. Специфіка конкурсної оцінки музиканта-виконавця.

Тема 3. Особистість педагога-музиканта та його професійні якості

1. Педагог-музикант і його статус у суспільстві.
2. Пріоритетні професійні якості педагога-музиканта

Тема 4. Професійна діяльність музиканта-педагога

1. Професійна діяльність учителя музичного мистецтва (ММ).
2. Проблеми й шляхи формування особистості педагога.
3. Професійна освіта та самоосвіта.

Тема 5. Професійна компетентність як освітній результат підготовки педагога-музиканта

1. Компетентністю підхід у загальній і спеціальній мистецькій освіті
- 2 Професійне коло застосування мистецьких компетентностей

Тема 6. Діагностика мистецької компетентності майбутнього педагога-музиканта

1. Критерії, що вможливають виявлення тих чи інших здатностей студентів.
- 4.2. Інструментарій вимірювання компетентності.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	денна форма			
		л	п/лаб.	сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6
<i>Розділ 1. Теорія музичної освіти та навчання. Основні поняття, мета та завдання музичної педагогіки</i>					
Тема 1. Сутність музичної педагогіки та її основні категорії		2		2	10
Тема 2. Зв'язок музичної педагогіки з філософією, музикознавством і психологією		2		2	10
Тема 3. Методологічні основи музичної педагогіки		2		2	10
Тема 4. Дидактичні принципи цілісного музично-педагогічного процесу		2		2	10
Тема 5. Зміст музичного навчання та його складові		2		2	10
Тема 6. Методи музичного навчання та виховання		3		2	10
Тема 7. Форми музичного навчання		3		2	10
Разом за розділом 2		16		14	70
<i>Розділ 2. Організаційно-методичні аспекти музичного виховання. Особистісні якості музиканта-педагога, їхня діагностика та самовдосконалення</i>					
Тема 1. Системи й технології музичного виховання		3		3	15
Тема 2. Планування та педагогічна оцінка результатів музичного виховання		3		3	15
Тема 3. Особистість педагога-музиканта та його професійні якості		3		2	15
Тема 4. Професійна діяльність музиканта-педагога		3		2	15
Тема 5. Професійна компетентність як освітній результат підготовки педагога-музиканта		2		2	12
Тема 6. Діагностика мистецької компетентності майбутнього педагога-музиканта				2	10
Разом за розділом 2		14		14	82
Екзамен					
Усього годин	210	30		28	152

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських та практичних (лабораторних) занять

Семінарське заняття 1. Сутність музичної педагогіки та її основні категорії. Формування творчих передумов у процесі музичного виховання та навчання.

План.

1. Музична педагогіка як теоретична й практична галузь гуманітарного знання.
2. Об'єкт і предмет музичної педагогіки, її завдання. Філософсько-методологічні аспекти об'єкта музичної педагогіки.

3. Категорії музичної педагогіки.

4. Сучасні тенденції розвитку музичної освіти, її актуальні проблеми.

Семінарське заняття 2. Дидактичні принципи цілісного музично-дидактичного процесу.

План.

1. Характеристика складових процесу музичного навчання.

2. Сучасні підходи до організації засвоєння музичних знань, вмінь і навичок.

Семінарське заняття 3. Методи музичного навчання та виховання

План.

1. Поняття методу в загальній педагогіці (словесні, наочні, практичні методи).

2. Метод музичного узагальнення.

3. Метод забігання наперед і повернення до пройденого.

4. Метод емоційної драматургії.

5. Проблемно-пошуковий метод.

6. Методи стимулювання музичної діяльності.

7. Методи розвитку емпатії.

8. Метод імітаційного моделювання.

9. Метод синестезії (співвідчуття).

10. Метод синектики.

11. Метод монтажу (колаж, мистецьке синтезування).

12. Метод ідеальних типів.

13. Метод створення культурного контексту.

14. Метод інтерпретації.

15. Метод творчих завдань. Синхронічний і діахронічний аналіз музичного твору.

16. Сучасні технології музичного виховання та навчання:

а) технологія розвиваючого музичного виховання.

б) технологія моделювання мистецько-творчого процесу.

в) художньо-педагогічний аналіз музичного твору.

Семінарське заняття 4. Організаційні форми музичного навчання План.

1. Урок музичного мистецтва як цілісна форма.

2. Основні принципи уроку музичного мистецтва.

3. План і конспект уроку музичного мистецтва.

4. Підготовка уроку музичного мистецтва.

5. Типи уроків музичного мистецтва за формою.

6. Типи уроків музичного мистецтва за змістом.

7. Концепція уроку музики.

8. Музична творчість.

9. Форми організації позакласних музичних занять.

10. Форми організації музичних занять в системі спеціалізованої позашкільної освіти.

Семінарське заняття 5. Проблеми й шляхи формування особистості педагога План.

1. Професійна діяльність учителя музичного мистецтва.

2. Проблеми й шляхи формування особистості педагога.

3. Професійна освіта та самоосвіта.

4. Структура безперервного професійно-педагогічного самовдосконалення.

4.2. Матеріали для самоконтролю

1.1. Вибрати й опрацювати з електронних хрестоматій статті, що стосуються теми практичного заняття

1.2. Підготуватися до участі в дискусії: Чи є перспективи розвитку музичної педагогіки як науки у XXI столітті? Якщо є, то які вони.

2.1. Запропонувати заголовки до абзаців одного з рекомендованих джерел, у розділі якого викладено тему заняття.

- 2.2. Вибрати з глосарію музичних термінів ті, що стосуються семінарського заняття 2.
- 2.3. Підготуватися до тестування та участі в дискусії: «Чи повинен музикант-виконавець мати сформовані знання з музичної педагогіки? Якщо так, то для чого?»
- 3.1. Запропонувати заголовки до абзаців одного з рекомендованих джерел, у розділі якого викладено тему заняття.
- 3.2. Підготуватися до тестування та участі в дискусії «Чи потрібно формувати в майбутнього музиканта-педагога мистецтво проведення публічних виступів і дискусій?».
- 3.3. Вибрати з глосарію музичних термінів ті, що стосуються семінарського заняття 3.
- 4.1. Запропонувати заголовки до абзаців одного з рекомендованих джерел, у розділі якого викладено тему заняття (за вибором студента).
- 4.2. Вибрати з глосарію музичних термінів (див. електронну хрестоматію із музичної педагогіки) ті, що стосуються семінарського заняття 4.
- 4.3 Підготуватися до тестування.
- 5.1. Створити заголовки до абзаців одного з рекомендованих джерел, у розділі якого викладено тему заняття (за вибором студента).
- 5.2. Вибрати й опрацювати з електронних хрестоматій статті, що стосуються теми практичного заняття.
- 5.3. Підготуватися до тестування.

4.3. Індивідуальні завдання

1. Конспектування підручників та матеріалів до семінарських занять.
2. Написання реферату кожним студентом до кожного змістового модуля (тематика обирається студентами самостійно). Захист рефератів відбувається на семінарських заняттях.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Предмет і завдання музичної педагогіки
2. Музична педагогіка як наука і мистецтво
3. Методи науково-педагогічних досліджень в музичній освіті
4. Сутність і зміст музичного розвитку особистості
5. Цілі і завдання загальної та професійної музичної освіти
6. Формування музичного смаку особистості учня: теорія, методика
7. Розвиток музичних здібностей особистості в процесі навчання
8. Духовний розвиток особистості засобами музики
9. Роль музики в моральному становленні особистості
10. Музика як засіб естетичного виховання
11. Методи музичного навчання і мистецтво їх застосування в музичній діяльності
12. Зміст музичного навчання, принципи підбору музичного репертуару
13. Методи музичного навчання і особливості їх застосування в навчальній діяльності
14. Специфіка індивідуального навчання музиці: особистісно-орієнтовані технології
15. Основи педагогічної майстерності вчителя музики
16. Артистизм педагога-музиканта
17. Загальнотеоретичні основи спілкування педагога і учнів музики
18. Синтез західноєвропейських і російських традицій в музичній освіті XIX-XX ст.
19. Традиційне та інноваційне в організації сучасного музичного освіти в Україні.
20. Сучасні проблеми становлення музичної освіти

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Вид роботи і критерії оцінювання	Кількість балів
Участь у семінарі: • підготовка (наявність конспекту, тез, знання основних понять); • активність; • креативність та ініціатива.	5 балів - одне заняття; денна форма навчання - до 40 балів;
Завдання самостійної роботи репродуктивного рівня: повнота, послідовність і точність викладу.	2 бали - одне завдання
Завдання самостійної роботи творчо-критичного рівня: • повнота, послідовність і точність викладу; • презентація і обґрунтування власної думки з проблеми; • креативність і оригінальність виконання.	10 балів - одне завдання
Екзамен • повнота, послідовність і точність викладу; • презентація і обґрунтування власної думки з проблеми; • креативність і оригінальність мислення.	До 30 балів

Разом:	100 балів
--------	-----------

5.1. Політика курсу

Звертається особлива увага на відвідування студентами занять (за це здобуває освіти отримує перших 50 балів), підготовку запропонованих завдань самостійної роботи, участь у конкурсі «Найкраще запитання до викладача» на кожному занятті, творчий підхід до вирішення проблемних ситуацій, вміння застосовувати теоретичні знання при накресленні (моделюванні) шляхів розв'язання таких ситуацій, активна участь у мікрвикладаннях (ділових іграх), де передусім оцінюється вміння активізувати навчально-пізнавальну діяльність учасників педагогічної гри, зокрема шляхом постановки проблемних запитань до виконавців тих чи інших ролей.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Розділ 1							Розділ 2						Модул. контр.	контроль (екзамен)	Сума
Поточний контроль							Поточний контроль								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T1	T2	T3	T4	T5	T6			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	100

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Олексюк О. Музична педагогіка: навч. посіб. Київ : Київ, ун-т ім. Бориса Грінченка, 2013. 248 с.
2. Олексюк О, Ткач М. Музично-педагогічний процес у вищій школі. Київ : Знання України, 2009. 123с.
3. Олексюк О, Ткач М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посіб. Київ : Знання України, 2004. 264 с.
4. Падалка Г. Музична педагогіка: курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін в системі педагогічної освіти / ред. В. Бутенко. Херсон : ХДПІ, 1995. 104 с.
5. Падалка Г. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2010. 274 с.
6. Черкасов В. Теорія і методика музичної освіти : підручник. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. Володимира Винниченка, 2014. 528 с.

Додаткові

7. Актуальні питання баянно-акордеонного виконавства та педагогіки в мистецьких навчальних закладах: Вин. 3 / ред-упор. та відпов. за випуск А. Сташевський. Луганськ : Політграф ресурс, 2007. 108 с.
8. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
9. Горбенко О, Стратан Т. Мистецтво вчителя музики: теорія і практика. Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. 144 с.

10. Гуманістична психологія: Антологія / навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Київ : Пульсари, 2001. Т. 1: Гуманістичні підходи в західній психології ХХ століття. 252 с.
11. Гусар Д. Видинівський феномен Василя Куфлюка. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. 148 с.
12. Ділецький М. Граматика музикальна / фотокопія рукопису 1723 р. Київ : Муз. Україна, 1970.
13. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, гол. Ред. Василь Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
14. Зязюн І, Сагач Г. Краса педагогічної дії: навч. посіб. для вчителів, аспірантів, студентів середніх і вищ. навч. заклад. Київ: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 214 с.
15. Кадцын Л. Музыкальное искусство и творчество слушателя. Москва : Высшая школа, 1988. 214 с.
16. Кіндратюк Б. «Історія української літератури» Михайла Грушевського як органологічне джерело : монографія. Вид. 2-ге, випр. і дон. / наук. ред. Ю. Ясіновський: монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2017. 202 с. (Серія «Дзвонарська культура України». Дослідження, вин. 5 / Центр дослідження дзвонарства ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»),
17. Костюк А. О теории музыкального восприятия // *Музыкальное восприятие как предмет комплексного исследования*. Киев : Муз. Украина, 1986. С. 10-16.
18. Медушевский В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки. Москва : Искусство, 1976. 253 с.
19. Музична педагогіка та виконавство : зб. ст. / упор. Петро Серотюк; заг. ред. Анатолій Семешко. Тернопіль : Навч. книга - Богдан, 2008. 64 с.
20. Назайкинский Е. О психологии музыкального восприятия. Москва : Музыка, 1972. 382 с.
21. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / ред. Іван Зязюн. Київ : Вид-во "Віпол", 2000. 635 с.
22. Олексюк О. Формування духовного потенціалу студентської молоді. Київ : КДІКК. 1996.- 253 с.
23. Олексюк О. Творча самореалізація майбутнього фахівця-музиканта в інтерпретаційному процесі // *Наукові записки Тернопільського ДПУ імені Володимира Гнатюка*/ Серія: Педагогіка. 1999. №3. С. 116-120.
24. Павлій Г. Духовний тезаурус музиканта [Текст]. Львів : Каменяр, 2015. 291 с.
25. Педагогіка музичного мистецтва та хореографії у контексті інтернаціоналізації професійної освіти: матер. Міжнарод. наук.-практич. конф. (м. Медітополь, 3-5 лнстон. 2016 р.) відпов. ред. Наталія Сегеда. Мелітополь : Вид-во Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2016. 216 с.
26. Педагогічна майстерність : підручник / І. Зязюн, Л. Крамущенко, І. Кривонос та ін.; за ред. І. Зязюна. 3-тє вид., донов, і переробл. Київ : СПД Богданова АМ, 2008. 376 с.
27. Ростовський О. Методика викладання музики в основній школі : навч. посіб. / Олександр Ростовський. Тернопіль : Навч. книга - Богдан, 2001. 272 с.
28. Ростовський О. Лекції з історії західноєвропейської музичної педагогіки: навч. посіб. / О. Я. Ростовський. Ніжин : Вид-во НДПУ, 2003. 193 с.
29. Рудницька О. Педагогіка: загальна і мистецька : навч. посіб. Київ, 2002 270 с.
30. Рудницька О. Світоглядна функція мистецтва // *Мистецтво та освіта*. Київ, 2001. №3. С. 10-13.
31. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки / Управ, культ. Львівської облдержадміністрації, Методич. кабін, навч. заклад, мистец. та освіти. Пустомити : Пустомитівська районна друкарня, 1994. 40 с.
32. Сегеда Н. Модель професійного потенціалу педагога-музиканта, необхідного для самореалізації у педагогічній діяльності // *Збірка наукових праць* / Мелітопольський державний педагогічний університет. Мелітополь, 2001. Випуск 1. С.35-36.
33. Сегеда Н. Сутність характеристики професійного зростання вчителя // *Теоретичні питання освіти та виховання*, зб. наук. пр. / заг. ред. академіка АПН України М. Євтуха, укладач - О. Михайличенко. Київ : КДЛУ, 2000. Вип.13. С.58-60.
34. Скульський Р. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної творчості : монографія. Київ : Вища пік., 1992. 135 с.
35. Сухомлинський В. Вибрані твори: в 5-ти т. Київ : Рад. школа, 1978. Т. 1. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра.
36. Теплов Б. Психология музыкальных способностей. Москва - Ленинград : АПН РСФСР, 1947. 334 с.

37. Яскулко М. Музыка. 6 клас: тематичне планування та розробки уроків. Харків : Вид- во «Ранок», 2011. 176 с. (Серія «Новий майстер-клас»)
38. Яців І. Культурологічні орієнтири музичної педагогіки в творчості Богдана Кіндратюка // *Вісник Прикарпатського університету*, педагогіка. Івано-Франківськ, 2014. Вип. 51. С. 57-66.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua/> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України;
2. <http://nbuv.gov.ua/> - Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
3. <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал - освіта в Україні, освіта за кордоном;
4. <http://ostriv.in.ua/> - Освітній шкільний інтернет-портал «Острів знань»;
5. <http://www.gumer.info/> - Библиотека Гумер - гуманитарные науки
6. Закон «Про інформацію». [Електронний ресурс] . - Електрон, дані. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> - Назва з екрану.
7. Освіта України. [Електронний ресурс] . - Електрон, дані. - Режим доступу: <http://fij.com.ua/>
8. Вчимося з Google. [Електронний ресурс] . - Електрон, дані. - Режим доступу: <http://edublogru.blogspot.com/2012/11/google-google.html>
9. Програма Європейського Союзу та Ради Європи «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні»: [Електронний ресурс]. - Електрон, дані. - Режим доступу: http://www.coe.int/uk/web/kyi_v/41-54
10. Сайт Управління боротьби з кіберзлочинністю Міністерства внутрішніх справ України: - [Електронний ресурс]. - Електрон, дані. - Режим доступу: <http://www.cybercrime.gov.ua/>
11. Сайт міжнародного дня безпечного Інтернету: [Електронний ресурс]. - Електрон, дані. - Режим доступу: <http://www.saferinternetday.org>
12. Guide to Human Rights for Internet Users (Посібник з прав людини для Інтернет-користувачів): [Електронний ресурс]. - Електрон, дані. - Режим доступу: <http://www.coe.int/en/web/intemet-users-rights/guide>
13. Україномовна версія Посібника з прав людини для Інтернеткористувачів: [Електронний ресурс]. - Електрон, дані. - Режим доступу: <http://www.inau.org.ua/166.3115.0.0.1.0.phtml>
14. Рейтинг социальных сетей Украины (ТОП-20, февраль 2010) [Електронний ресурс] // Лаборатория социального маркетинга «Сарафанное Радио»: Web-сайт. - Електронні текст, даний - Режим доступу: <http://www.sarafannoeradio.org/analitika/317-reyting-sotsialnih-seteyukrainy-top-20.html>,
15. Киричок Т. Тенденції розвитку електронних енциклопедичних видань [Електронний ресурс]. - Електрон, дані. - Режим доступу: http://druk.kpi.ua/files/publications/Kurychok_T_0.pdf.
16. Куліков В. О. Пошук історичної інформації в інтернеті : навч. посіб. для студ. істор. фак. / Володимир Куліков. -Харків : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. 91 с. Існує в ел. вигляді за web-адресою: http://www.history.univer.kharkov.ua/book/Kulikov-Poshyk_informacii.pdf.

Доповнення та зміни, внесені до робочої програми